

atriensis

projecten

**Advies rolkeuze bij realisatie
warmtenet**

thuis in wonen

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Ons kenmerk 210223(LG) Advies rolkeuze bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

1
42

Advies rolkeuze bij realisatie warmtenet

Auteur
Linda Groenen
Partner

Coauteur
Dyon Noy
Directeur

© Atriensis projecten b.v. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze rapportage mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm en op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opname of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Atriensis projecten b.v.

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Situatie warmtemarkt	5
3	Rolkeuze gemeente	12
4	Inzichten uit interviews	14
5	Lokale situatie	15
6	Advies	22
	Bijlage 1 Overzicht interviews	26
	Bijlage 2: Intentieovereenkomst Gas(t)vrije wijk Hagerhof-Oost	37

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

1 Inleiding¹

Kern

Deze notitie richt zich op de **keuze** die de gemeente Venlo in dit stadium moet maken met betrekking tot de **rol** die zij in de verdere verkenning van realisatie en exploitatie van warmtenetten op zich neemt.

Aanleiding

Nederland is in transitie. Onderweg naar een toekomst met nieuwe energie, nieuwe natuur en nieuw gebruik. In vaktermen: onderweg naar een toekomst met duurzame energie, circulair materiaalgebruik en een klimaatadaptieve leefomgeving. Gemeenten zijn een belangrijke schakel in deze transitie. In 2021 dient elke gemeente de Transitievisie Warmte op te leveren. De gemeente Venlo greep samen met belanghouders zoals de betrokken woningcorporaties, Waterschap Limburg en netbeheerder Enexis deze aanleiding om de energietransitie te combineren met de uitdagingen op het gebied van circulariteit en klimaatadaptatie. En daarmee bij te dragen aan een plezierige toekomst voor iedereen in Venlo.

Transitievisie

Eind 2019 leverden partijen een [eerste versie](#) van deze integrale Transitievisie op, die op 22 april 2020 door de gemeenteraad van Venlo is vastgesteld. Partijen werkten ondertussen samen verder aan de Transitievisie 2021, welke op 31 maart 2021 ter besluitvorming aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.

Warmtevisie

In de eerste versie van de Transitievisie is een beschrijving opgenomen van de opties voor duurzame energie. Op hoofdlijnen zijn er drie mogelijkheden voor het verwarmen van de gebouwde omgeving: warmtenet, groen of synthetisch gas of volledig elektrisch. Bij alle drie de opties geldt dat de energiebron uiterlijk in 2050 (maar liefst zo snel mogelijk) volledig duurzaam dient te zijn.

Naast de energiebron is ook de energie-infrastructuur relevant. En de aanpassingen die een woningeigenaar moet uitvoeren om de woning geschikt te maken voor de nieuwe energiebron. Om per wijk de best passende optie te selecteren te bepalen, vond een analyse plaats van beschikbare data. Daarbij zijn onder andere het aantal woningen, de bebouwingsdichtheid en het aandeel gestapelde bouw in een wijk geanalyseerd. Maar ook de mate van clustering van corporatiebezit, de kenmerken van de bestaande woningvoorraad en de energie-infrastructuur. De overheid stelde daarnaast nog een dataset ter beschikking in de vorm van de [Startanalyse](#), die ook is meegenomen in de analyse. Uit deze analyse kwam naar voren dat er in Venlo aanzienlijke kansen zijn om middels duurzame warmtenetten te voorzien in verwarming van de gebouwde omgeving. De Maas biedt voor Venlo een groot potentieel aan duurzame warmte middels TEO (thermische energie uit oppervlaktewater, ook wel benoemd als aquathermie). Daarnaast zijn er op verschillende locaties mogelijkheden om restwarmte van lokale industrie te benutten.

Warmtenetten

¹ Blauw zijn hyperlinks. Open met een muisklik de achtergrondinformatie.

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

Op dit moment kent Venlo nog geen grootschalige warmtenetten. Alleen een zeer compact warmtenet tussen de flats aan de Molenbossen. De situatie in Venlo leent zich voor een opschaalbare aanpak. In de tweede versie van de Transitievisie (2021) is o.a. dit onderdeel verder uitgewerkt en identificeerden we 4 clusters van wijken die kansrijk zijn:

- 1 Hagerhof-Oost, Krekelveld, Sinselveld, Hagerhof-West, Maaswaard en Spoorsingel
- 2 't Zand, Withuis en Craneveld
- 3 Molenbossen, Annakamp-Oost en Hazenkamp
- 4 Tegelen-centrum, Bosserhof, Maasveld I en II, Lage Heide en Op de Heide

Deze clusters zijn als kansrijk beoordeeld vanwege een combinatie van factoren:

- Het aandeel corporatiewoningen en de geplande investeringen daarin
- Geplande ingrepen aan het aardgasnet
- De beschikbaarheid van duurzame warmtebronnen
- De planning van de gemeente voor de aanpak van de openbare ruimte
- Geplande maatregelen uit de agenda Groen & Water gericht op het beperken van wateroverlast en hittestress

We zien deze clusters als kralen van een ketting die op een later moment aan elkaar geregen kunnen worden. Daarmee kan uiteindelijk een stedelijk warmtenet gerealiseerd worden waarbij meerdere bronnen optimale stabiliteit en efficiëntie bieden. Clusters 1, 2 en 3 staan op de planning om vóór 2030 op te pakken. Wat niet wil zeggen dat deze clusters ook vóór 2030 volledig aardgasvrij zijn. Aanvullende informatie over deze clusters is opgenomen in paragraaf 5.1. Voor cluster 4 is de planning om na 2030 te starten. In de Transitievisie 2021 gaan we uitgebreid in op de aanwezige duurzame warmtebronnen, de aanpak in deze wijken en wat dit voor de inwoners van deze wijken betekent. Voor hen doen we dit immers!

Rolkeuze

Voordat in Venlo verdere stappen ondernomen kunnen worden met betrekking tot de realisatie van warmtenetten, is het van belang dat de gemeente Venlo een rol kiest. Op verschillende plekken in Nederland is door gemeenten en andere belanghouders zoals woningcorporaties, warmtebedrijven en netbeheerders al ervaring opgedaan met de verschillende rollen die gemeenten kunnen kiezen bij de exploitatie en realisatie van warmtenetten. Deze opgedane ervaring en kennis haalden wij middels interviews op. En passen we in deze notitie toe op de specifieke situatie in Venlo.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft de warmtemarkt in Nederland. Naast de huidige situatie komen daarbij ook toekomstige ontwikkelingen aan bod. Hoofdstuk 3 schetst vervolgens de rolkeuze waar de gemeente Venlo nu voor staat. In hoofdstuk 4 komen de inzichten aan bod die we uit de interviews destilleerden. In hoofdstuk 5 beschrijven we de lokale situatie. Tenslotte formuleren we in hoofdstuk 6 de geadviseerde rolkeuze en vervolgstappen. Bijlage 1 geeft een overzicht van de casussen, geïnterviewde personen en de inzichten die we per casus uit de interviews destilleerden. In bijlage 2 is de tekst uit de intentieovereenkomst Gas(t)vrije wijk Hagerhof-Oost opgenomen.

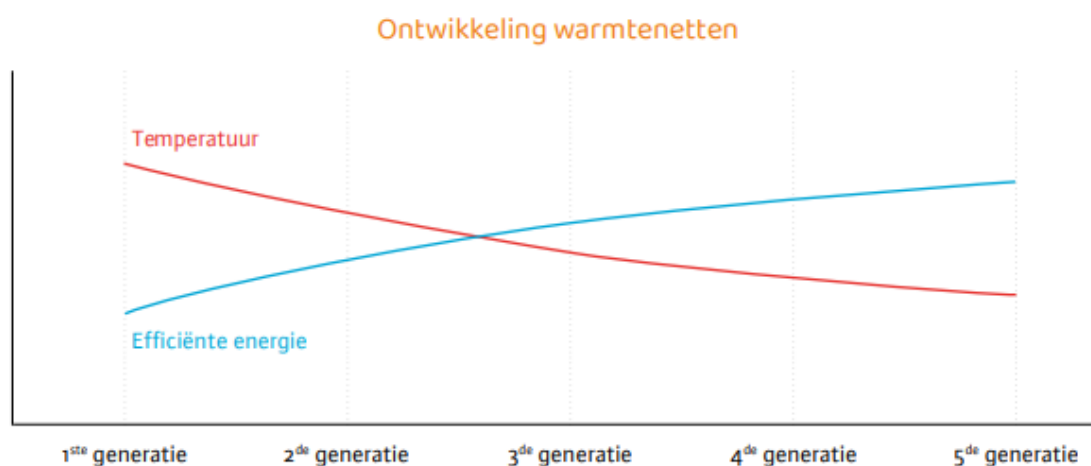
Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

2 Situatie warmtemarkt

In dit hoofdstuk gaan we in paragraaf 2.1 in op warmtenetten zelf. In paragraaf 2.2 beschrijven we de context van governance rond warmtenetten en in paragraaf 2.3 de toekomstige ontwikkeling van het wettelijk kader. In paragraaf 2.4 komt tenslotte het handelingsperspectief voor zeggenschap aan bod.

2.1 Warmtenetten

Het eerste warmtenet in Nederland werd in 1923 in Utrecht gerealiseerd. In de afgelopen eeuw heeft de warmtemarkt in Nederland zich ontwikkeld. De publicatie '[Warmtenetten georganiseerd](#)' beschrijft o.a. deze ontwikkeling aan de hand van 5 generaties warmtenetten. Figuur 2.1 illustreert deze ontwikkeling.

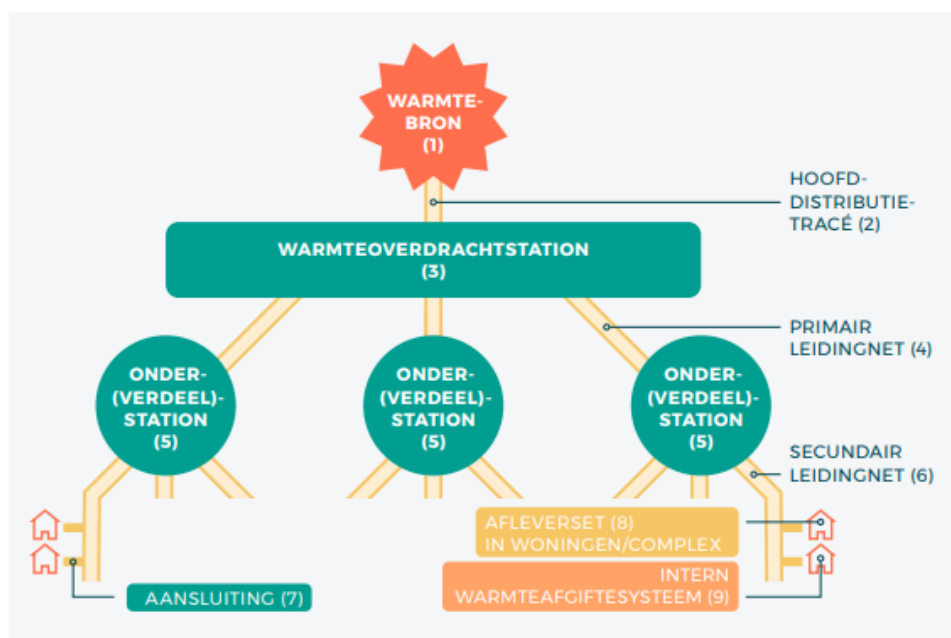
Figuur 2.1 Generaties warmtenetten (bron: 'Warmtenetten georganiseerd')

De publicatie '[Warmtenetten ontrafeld](#)' geeft daarnaast een complete toelichting op alle technische facetten van een warmtenet. Op dit moment zijn er circa 420.000 woningen aangesloten op warmtenetten. Het Klimaatakkoord [schetst](#) forse uitbreiding van dit aantal. Via 1,2 miljoen woningen in 2030 naar mogelijk de helft van de in totaal 7,8 miljoen huidige woningen in 2050. Branchevereniging Aedes faciliteerde namens en met woningcorporaties en warmtebedrijven de totstandkoming van het [Startmotorkader](#) voor warmtenetten. Onderdeel van dit kader zijn naast uitgebreide uitleg van technische, juridische en financiële aspecten ook modelcontracten. Het document '[Toelichting Startmotorkader warmtenetten](#)' schetst de onderdelen van een warmtenet (of warmteketen) als volgt:

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

- 1 De warmtebron² (en eventueel hulp- en piekwarmtecentrales)
- 2 Het hoofddistributietracé dat grote hoeveelheden warmte transporteert naar één of meer warmteoverdrachtstations³
- 3 Het warmteoverdrachtstation dat warmte overdraagt naar één of meerdere primaire leidingnetten
- 4 Het primaire leidingnet dat warmte distribueert naar één of meerdere onder(verdeel)stations
- 5 Het onder(verdeel)station dat warmte verdeelt over de wijk naar één of meerdere secundaire leidingnetten
- 6 Het secundaire leidingnet dat warmte distribueert naar de afnemers
- 7 De aansluiting die de verbinding legt met de woning of het complex
- 8 De afleverzet/afleverstation die de warmte overdraagt naar het interne warmteafgiftesysteem (de radiatoren) van de woning of het complex
- 9 Het interne warmteafgiftesysteem in de woning of het complex (zoals het leidingwerk en radiatoren) is ook onderdeel van de warmteketen, maar niet van het warmtenet zoals het vanuit de wet is gedefinieerd

Figuur 2.2 geeft bovenstaande onderdelen inclusief de onderlinge samenhang schematisch weer.

Figuur 2.2 Onderdelen warmtenet

In figuur 2.2 is het warmtenet schematisch als integraal geheel weergegeven. In de praktijk zijn er organisatorisch verschillende 'knippen' mogelijk. In de figuren 2.3, 2.4 en 2.5 illustreren we dit.

² De meeste grootschalige warmtenetten zijn ook voorzien van hulpwarmtecentrales voor de piekvraag of als (gedeeltelijke) back up. Deze kunnen zowel in het primaire net, als in het secundaire net staan.

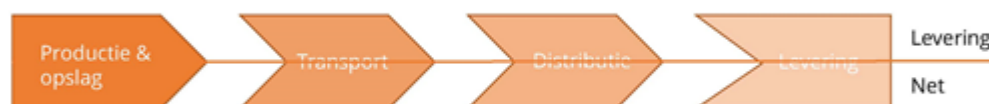
³ Als voorbeeld gaat het Startmotorkader uit van een grootschalig hoofddistributienet, zoals in Rotterdam of Amsterdam. Zie voor een overzicht van warmtenetten: CE Delft, Warmtenetten in Nederland (2009).

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

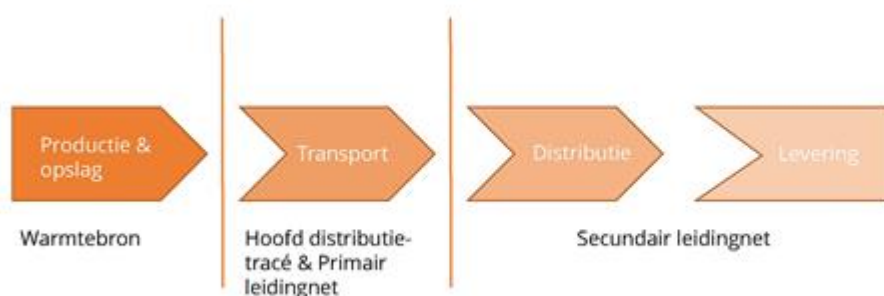
Figuur 2.3 geeft een overzicht van de verschillende onderdelen als integraal geheel. Figuur 2.4 illustreert de (horizontale) knip tussen netwerk en levering, die in de volgende paragraaf nader beschreven wordt. Figuur 2.5 illustreert tenslotte de (verticale) knip tussen de verschillende onderdelen, die soms ook aan de orde is. Bijvoorbeeld wanneer het eigenaarschap van de verschillende onderdelen verticaal gesplitst is. Ook deze optie komt in de volgende paragraaf nader aan de orde.

Figuur 2.3 Onderdelen van de warmteketen als integraal geheel

Figuur 2.4 Horizontale knip tussen netwerk en levering

Figuur 2.5 Verticale knip tussen onderdelen

2.2 Context

De markt voor gas en elektra voor huishoudens kent een knip naar netwerk tot en met de NUTS-meter als publieke taak en naar levering aan de consument als taak voor de markt. Deze scheiding is niet van toepassing bij levering van warmte door derden aan afnemers. De markt is in principe aan zet en een formele opgelegde (horizontale) knip tussen netwerk en levering ontbreekt. Afnemers zijn daarmee gebonden aan de betreffende marktpartij. Er is voor afnemers geen keuze en de leverancier is een monopolist. De algemeen geaccepteerde opvatting is dat de veel besproken scheiding tussen netwerk en levering pas denkbaar is als warmtenetten op veel grotere schaal zijn toegepast. Dan kan er sprake zijn van een scheiding tussen het

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

aanleggen en beheren van het netwerk als publieke taak versus levering van warmte als opgave voor de markt waarbij de afnemer keuze heeft. Dat moment ligt nog ver weg.

De begrippen 'open' versus 'gesloten' warmtenetten worden in deze discussie veel gebruikt. Met niet altijd duidelijke definities eraan ten grondslag. Het Startmotorkader [onderscheidt](#) twee mogelijkheden voor open warmtenetten:

- 1 Een net in eigendom van één partij die de warmte levert aan de gebouwen, maar waarop meerdere producenten hun warmte kunnen invoeren
- 2 Een net in eigendom van een onafhankelijke partij waarop meerdere warmteleveranciers actief zijn. Dit volgt het systeem van gas- en elektriciteitsnetten, met een beheerder van het net, en verscheidene leveranciers die hierover warmte leveren aan verschillende afnemers

In de Warmtewet is een warmteleverancier verplicht om het gesprek aan te gaan met partijen die aangeven interesse te hebben om warmte te leveren (ook wel genoemd [ophaalrecht](#) of uitkoppelplicht). De eerste optie wordt hierbij dus ondersteund. Over verscheidenheid van leveranciers en netbeheerders, optie 2, zijn landelijk geen uitspraken opgesteld. In een [Kamerbrief](#) over de plannen voor de Warmtewet 2 staat gesteld dat de open warmtemarkt zoals bij gas- en elektriciteitsnetten niet aannemelijk wordt gevonden. Splitsing in de warmtemarkt levert geen positieve bijdrage aan betaalbaarheid, want wettelijke regelgeving waarborgt de betrouwbaarheid, betaalbaarheid en duurzaamheid bij integrale levering van de warmte door één leverancier. Lokaal blijft er echter veel aandacht voor de ontwikkeling van volledig open warmtenetten.

Bij de overgang naar een warmtenet met waarschijnlijk een afleverset per woning en een B2C (Business-to-Consumer) relatie tussen een nader te bepalen warmtebedrijf en bewoner ligt de complete verantwoordelijkheid tot en met de afleverset bij het integrale warmtebedrijf, inclusief het innen van de factuur voor de warmte bij de bewoner. Het warmteafgiftesysteem met bijvoorbeeld radiatoren achter de afleverset blijft wel eigendom van en de verantwoordelijkheid van de woningeigenaar.

Het warmtebedrijf is integraal verantwoordelijk, maar dat betekent niet dat het warmtebedrijf ook eigenaar is van alle onderdelen van de warmteketen. Er kan sprake zijn van de in de vorige paragraaf benoemde verticale knip. Het is mogelijk dat het warmtebedrijf bijvoorbeeld de warmte bij de bron of het warmteoverdrachtstation afneemt van een derde partij. En/of dat het warmtebedrijf tegen een transportvergoeding gebruik maakt van een deel van het leidingtracé, bijvoorbeeld het hoofddistributietracé en/of het primair leidingnet wanneer dit niet in eigendom is van het integrale warmtebedrijf zelf. Het secundair leidingnet is meestal wel eigendom van het integrale warmtebedrijf.

Woningeigenaren zijn verantwoordelijk voor de warmtevoorziening in hun woning. Ook bij de overgang van verwarming met aardgas naar een warmtenet. In de uitgangssituatie hebben woningeigenaren en ook huurders de keuze uit verschillende gasleveranciers. De inperking van de keuzevrijheid die woningeigenaren en huurders ervaren bij de overstap naar een warmtenet is een element dat bij deze overstap voortdurend de aandacht verdient. Bij een huurwoning die is of wordt aangesloten op een warmtenet sluit de woningeigenaar een aansluit- of

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

exploitatiecontract af met het warmtebedrijf. De huurder sluit een leveringscontract af met het warmtebedrijf. Beide contracten zijn in dat geval natuurlijk wel op elkaar afgestemd. In geval van een particuliere woningeigenaar gaat deze zelf beide contracten aan met het warmtebedrijf. In dat geval wordt met een geïntegreerd contract gewerkt.

2.3 Toekomst

Bij warmtenetten en aansluitingen van maximaal 100 kW wordt de relatie tussen warmtebedrijf en afnemers geregeld door de Warmtewet. Vanwege de monopolie van warmtebedrijven focust de in 2014 ingevoerde Warmtewet op bescherming van afnemers die geen keuze hebben. Denk aan maximale tarieven, boetes bij storingen en kwaliteit van dienstverlening. De in [juni 2020 gepubliceerde ter consultatie aangeboden concept tekst](#) geeft een helder beeld van de per 2022 in te voeren Warmtewet 2. De aangekondigde wijzigingen hebben grote gevolgen voor gemeenten, warmtebedrijven en woningcorporaties. De koppeling van warmtetarieven aan de gasprijs is niet langer houdbaar. Daarbij is betere vertaling van het Klimaatakkoord richting gemeenten en warmtebedrijven noodzakelijk.

In de concept tekst van de nieuwe Warmtewet verschijnt de gemeente als belangrijke speler op het toneel. De gemeente wijst warmtekavels aan. Warmtebedrijven ontvangen van de gemeente een concessie voor een periode van 20 tot 30 jaar voor aanleg en exploitatie. Dit dient wel een onderneming te zijn die integrale verantwoordelijkheid voor het warmtenet en levering binnen dat warmtekavel draagt. Er zijn harde afspraken om jaarlijks te verduurzamen. Stapsgewijs naar halvering van uitstoot van CO₂ ten opzichte van aardgas in 2030. Woningeigenaren binnen het warmtekavel hebben aansluitrecht met als basisprincipe 'aansluiten tenzij proactief hiervan afzien'. Dat betekent dat een woningeigenaar het expliciet - binnen een bepaalde termijn - moet aangeven wanneer hij of zij niet wil aansluiten op het warmtenet dat in een warmtekavel wordt ontwikkeld of uitgebreid.

De veranderingen kleuren de samenwerking tussen gemeenten, warmtebedrijven en corporaties voor de komende jaren al in. De Warmtewet 2 moet naadloos aansluiten bij de door gemeenten op te stellen Transitievisie Warmte met wijkuitvoeringsplannen. Het gaat dus over veel meer dan alleen bescherming van de afnemer zoals in de in 2014 ingevoerde Warmtewet ([actuele tarieven en dergelijke](#)). De vier meest opvallende zaken:

- 1 **Gemeenten.** Een prominentere rol voor gemeenten. Afzonderlijke of meerdere gemeenten gezamenlijk wijzen warmtekavels aan. Een warmtekavel is een gebiedsafbakening waarbinnen zich wijken/gebouwen bevinden waarvoor de gemeente collectieve warmte overweegt. Bij vaststelling van de omvang van de kavel wordt onder meer rekening gehouden met voldoende beschikbaarheid van duurzame warmtebronnen en de technisch-economische mogelijkheid om een op zichzelf staand en in tijd robuust warmtesysteem te exploiteren binnen het kavel. De omvang van de warmtekavel moet zodanig zijn dat deze aspecten geborgd zijn. Kaders hiervoor volgen vanuit de Warmtewet 2 en toetsing geschiedt door de provincie. Gemeenten wijzen via een transparant selectieproces een warmtebedrijf aan voor aanleg en langjarige exploitatie (20 tot 30 jaar)
- 2 **Warmtebedrijven.** Het door de gemeente geselecteerde warmtebedrijf legt het collectieve warmtesysteem binnen de warmtekavel aan en exploiteert deze. Er is aansluitrecht voor

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

afnemers, geen aansluitplicht. Er komt meer transparantie over de structuur van kosten en baten. Tarieven zijn zodanig dat 'efficiënte' kosten terug te verdienen zijn ([voorbeeld](#)), ook vanwege het aantrekken van gunstige financiering door het warmtebedrijf.

- 3 **Tarieven.** Scheiding van netwerk en levering is niet realistisch. Monopolie blijft en daarom handhaving van de bescherming van de 'gebonden' afnemers. Daarnaast moeten er prikkels komen om efficiency te bevorderen ([voorbeeld](#)). Tarieven zijn gebaseerd op 'efficiënte' kosten in combinatie met een 'redelijk rendement'. Twee belangrijke begrippen die de komende periode nader uitgewerkt worden (zie de [Kamerbrief](#) van Minister Wiebes van februari 2020)
- 4 **Verduurzaming.** Vanaf 2020 moeten warmtebedrijven hun duurzaamheidsprestaties al rapporteren. Aanvullend verplichtingen om opwekking te verduurzamen naar CO₂-neutraliteit in 2050 met een helder tussendoel in 2030. Producenten van restwarmte krijgen misschien de verplichting opgelegd om deze 'uit te koppelen' naar warmtebedrijven

2.4 Handelingsperspectief voor zeggenschap in warmtemarkt

Anders dan bij gas en elektriciteit bestaat er bij warmtenetten geen vrije keuze voor individuele bewoners om hun eigen warmteleverancier te kiezen. Er is immers geen toegang voor andere partijen. Het warmtebedrijf levert hoe dan ook aan de aangesloten woningen. Uiterlijk 2021 geven gemeenten middels hun Transitievisie Warmte aan hoe van aardgas af te komen. Warmtenetten staan hierbij vaak op punten al achter vanwege het vaak negatieve imago als gevolg van die onvermijdelijke monopolie. Gesprekken over het meest wenselijke alternatief voor aardgas gaan daarom onvermijdelijk ook over eigendom, zeggenschap en governance. Op hoofdlijnen vier situaties voor zeggenschap bij nieuwe warmtenetten:

- 1 **Markt.** Conform de Warmtewet 2 wijzen gemeenten warmtekavels voor zeer lange termijn toe via een transparant selectieproces aan een warmtebedrijf. Aanleg en exploitatie berusten bij deze marktpartij. Deze verzorgt productie van warmte, transport en levering aan afnemers. Zeker voor de hand liggend als een nieuw warmtenet een uitbreiding vormt van een bestaand warmtenet van de betreffende marktpartij. Slechts bescheiden zeggenschap door of namens afnemers. Bijvoorbeeld met aanvullende contractbepalingen, een raad van advies met hierin vertegenwoordiging van afnemers of een klantenpanel. *Zeggenschap van afnemers is er niet, uitiem borgt de Warmtewet 2.0 belangen van afnemers*
- 2 **Publiek.** De Warmtewet 2 staat ook toe dat gemeenten na een transparant selectieproces warmtekavels onderbrengen bij een (inter-) gemeentelijke entiteit of een dochter van een publieke netbeheerder zoals Enpuls. Alle verantwoordelijkheden zoals aanleg en exploitatie berusten vervolgens bij de betreffende publieke organisatie. Bij een (inter-) gemeentelijke entiteit heeft de democratisch gekozen gemeenteraad uiteindelijk het laatste woord. Daarnaast fungeert de Warmtewet 2 als vangnet voor afnemers ([rapport met toelichting positie gemeente](#)). *Zeggenschap van afnemers loopt via de democratisch gekozen gemeenteraad*
- 3 **Corporatie.** Een warmtevoorziening voor sociale huurwoningen is een toegestane activiteit voor toegelaten instellingen. Voor particulieren aan hetzelfde warmtenet is dit weer niet toegestaan en is maatwerk c.q. afsplitsing nodig. Borging van belangen van huurders als afnemers loopt via de corporatie. De warmtelevering door corporaties is inmiddels uit de Warmtewet geschrapt en is teruggekeerd naar het Besluit Servicekosten. Het

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

Besluit Servicekosten gaat uit van doorbelasting van ofwel de werkelijke inkoop van energie voor het warmtenet ofwel de maximale tarieven volgens de ACM als deze lager blijken te zijn. *Zeggenschap van huurders loopt via de gebruikelijke routes volgens huurwetgeving*

- 4 **Afnemers.** De afgelopen jaren schoten energievoöperaties als paddenstoelen uit de grond. Energieconsumenten nemen het heft in eigen hand. Door warmtecoöperaties [\(rapport\)](#) is een vergelijkbare ontwikkeling denkbaar, al vindt dit nog niet op grote schaal plaats. De leden van de warmtecoöperatie hebben alle zeggenschap en zijn meteen integraal verantwoordelijk. Uiteraard kunnen zij uitvoerende taken uitbesteden. *Zeggenschap van afnemers wordt geregeld via het lidmaatschap van de warmtecoöperatie*

In hoofdstuk 3 vertalen we deze situaties naar de verschillende rollen die een gemeente kan innemen in relatie tot de realisatie en exploitatie van warmtenetten.

3 Rolkeuze gemeente

Elke situatie heeft zijn eigen kenmerken. Het is aan gemeenten om de rol en positie te kiezen die het beste past bij de specifieke situatie in die gemeente. De brochure '[Rol van gemeenten bij het aanleggen van warmtenetten](#)' gaat hier nader op in. En onderscheidt 4 mogelijke 'rollen' die een gemeente kan kiezen. Figuur 3.1 geeft een overzicht van deze rollen.

Figuur 3.1 Overzicht rollen gemeente bij aanleggen warmtenetten (Bron: Brochure 'Rol van gemeenten bij het aanleggen van warmtenetten')

Hierna volgt een korte toelichting per rol:

De **facilitator** geeft ruimte aan het initiatief van de markt en/of buurt. Als facilitator stimuleert en faciliteert de gemeente. De gemeente stelt kaders op waarbinnen een partij die van de gemeente een vergunning verkrijgt het net mag aanleggen en exploiteren. De gemeente heeft hierbij slechts een beperkte rol en daarmee ook beperkte invloed. De gemeente toetst alleen over de aanvrager een vergunning kan krijgen. De gemeente kan in dat geval geen aanvullende eisen stellen en geen financiële tegemoetkoming bieden. Zie [hier](#) voor een beschrijving van hoe dit verloopt in de Amsterdamse wijk Middenmeer waar buurtcoöperatie MeerEnergie zich inzet om een warmtenet te ontwikkelen met restwarmte uit datacenters. Ook de casus Culemborg uit bijlage 1 is een voorbeeld waarbij de gemeente voor de rol van facilitator heeft gekozen.

In de rol van **partner** kiest de gemeente bewust voor samenwerking met één partij of coöperatie/burgerinitiatief. In gezamenlijkheid doorlopen partijen het gehele proces van planvorming tot en met exploitatie van het warmtenet. Van belang is dat de gemeente vertrouwen heeft in de partij met wie ze samen optrekt. En dat de gemeente rekening houdt met geldende inkoop- en aanbestedingsregels en hier transparant mee omgaat. Zie [hier](#) voor een korte beschrijving hoe dit verloopt in Dordrecht, onderdeel van de casus Drechtsteden uit bijlage 1.

In de rol van **aanbesteder** wenst de gemeente een keuze te maken tussen verschillende marktpartijen. Om op deze manier het beste aanbod uit de markt te krijgen. Van belang is in dat geval dat wordt voldaan aan de aanbestedingswet. Het uitvoeren van een marktconsultatie verdient de aanbeveling. Zodat ook een goed beeld bestaat van de interesse van marktpartijen. Zie [hier](#) voor een voorbeeld van een aanbesteding van de gemeente Den Haag voor een warmtenet voor de nieuwbouwpanden in de wijk Laakhavens.

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

In de rol van **eigenaar** houdt de gemeente alles in eigen hand. Maximale invloed, maar ook maximale en multidisciplinaire inzet van kennis en kunde. Zie [hier](#) voor een voorbeeld in de gemeente Eindhoven, welke ook als casus naar voren komt in bijlage 1.

In de praktijk zien we in veel gevallen een hybride invulling van de rol door de gemeente. Bijvoorbeeld omdat binnen een gemeente in verschillende gebieden de situatie dusdanig verschilt dat met een zuivere keuze voor slechts één van de rollen geen optimale situatie wordt bereikt. Zie bijvoorbeeld de casus Eindhoven in bijlage 1. In alle gevallen is er risico voor de gemeente. Immers, ongeacht welke rol de gemeente ook kiest, wanneer er iets mis gaat met de warmtelevering zullen inwoners zich al snel tot de gemeente wenden. Maar met de keuze voor een rol of positie bepaalt de gemeente hoe zij de verschillende risico's zou willen afdekken. In zijn algemeenheid geldt hierbij ook dat hoe groter de invloed is die de gemeente door deze rolkeuze aanwendt, hoe meer transparantie vereist is.

De keuze voor een rol hangt af van feitelijke kenmerken zoals:

- a) De beschikbaarheid of toegankelijkheid van bronnen die duurzame warmte kunnen leveren aan het warmtenet
- b) De opschaalbaarheid van het warmtenet
- c) Het beoogde aan te sluiten (leverings)gebied
- d) De verwachte kosten van de warmte voor eindgebruikers
- e) Het aantal mogelijke leveranciers van warmte
- f) De aanwezigheid van initiatieven vanuit de samenleving gericht op het realiseren en exploiteren van warmtenetten
- g) De aanwezigheid van natuurlijke partners zoals warmtebedrijven en (dochters van) netbeheerders

Maar ook van de visie en daaruit afgeleide keuzes en beleid van de gemeente omtrent:

- h) De mate van invloed die de gemeente wil hebben op de ontwikkeling
- i) De gewenste snelheid van realisatie
- j) Het risico dat de gemeente op zich wil en kan nemen

In hoofdstuk 5 beschrijven we situatie in Venlo aan de hand van deze aspecten.

4 Inzichten uit interviews

Hoewel de warmtemarkt in Nederland nog volop in ontwikkeling is, is er op verschillende plekken in Nederland al ervaring opgedaan met de in het vorige hoofdstuk beschreven rollen. Middels interviews haalden wij deze ervaringen op. Voor elke rol selecteerden we één of meerdere casussen. Vervolgens interviewden we vertegenwoordigers van de gemeente, het warmtebedrijf en een woningcorporatie als afnemer. We namen in totaal 18 interviews af. Bijlage 1 geeft een overzicht van de casussen, geïnterviewde personen en inzichten. Hierna beschrijven we de meest waardevolle inzichten die we uit deze interviews destilleerden:

- De (in ontwikkeling zijnde) Warmtewet geeft voldoende kaders op het gebied van verduurzaming van de warmtebron, tarieven en mogelijkheden rond samenwerkingsvormen rond warmtenetten. Het is natuurlijk mogelijk om aanvullend daarop als gemeente nog invloed uit te oefenen maar uiteindelijk geldt: wie betaalt, bepaalt
- Realisatie van warmtenetten vraagt om forse investeringen en een lange termijn scope. Met name in de eerste fase van aanleggen van de infrastructuur en het aansluiten van gebouwen. Dit verdraagt zich in principe niet goed met de financiële en politieke dimensies en horizon van de bestuurlijke organisatie bij een gemeente. Met de nodige ambitie en creativiteit is hier desgewenst een mouw aan te passen
- Samenwerkingsvormen met publieke partijen zoals de netbeheerders behoren tot de mogelijkheden, mits zorgvuldig en transparant vormgegeven. Een [recente Kamerbrief](#) van Minister Wiebes schetst hiertoe verschillende mogelijke samenwerkingsvormen
- Schaarste van duurzame warmtebronnen kan aanleiding zijn om meer publieke invloed aan te wenden op de verdeling van deze bronnen
- Betrokkenheid van een publieke partij zoals een gemeente geeft vertrouwen bij afnemers. Deze betrokkenheid hoeft niet altijd via een (meerderheids)belang georganiseerd te worden
- De rolkeuze van een gemeente m.b.t. de realisatie en exploitatie van warmtenetten kan variëren tussen verschillende gebieden binnen die gemeente. Afhankelijk van de situatie in een gebied. Bijvoorbeeld in het ene gebied de rol van facilitator en in het andere gebied de rol van eigenaar, partner of aanbesteder
- Inherent aan het ontwikkelen van warmtenetten is dat je meestal bij de aanleg van het hoofd distributie tracé en soms ook in het primaire leidingnet moet overdimensioneren om op de lange termijn en voor de overkoepelende scope de meest kosten efficiënte exploitatie te kunnen organiseren

Daarnaast noteerden we de volgende concrete adviezen:

- Neem hoe dan ook de woningcorporaties goed mee bij alle afwegingen en de ontwikkeling van de businesscase die aan de basis ligt van de aanleg en exploitatie van een warmtenet
- Transparantie bij dit soort langdurige samenwerkingen is van groot belang, ook richting inwoners
- Hanteer zoveel mogelijk de kaders die er al zijn. Zoals de (in ontwikkeling zijnde) [Warmtewet 2.0](#) en het [Startmotorkader](#) dat door Aedes en een aantal warmtebedrijven werd ontwikkeld
- Overweeg de integrale transitie (waar een duurzaam warmtenet een onderdeel van kan zijn) uit te werken in een MKBA (maatschappelijke kosten-baten analyse) met daarin aandacht voor alle koppelkansen

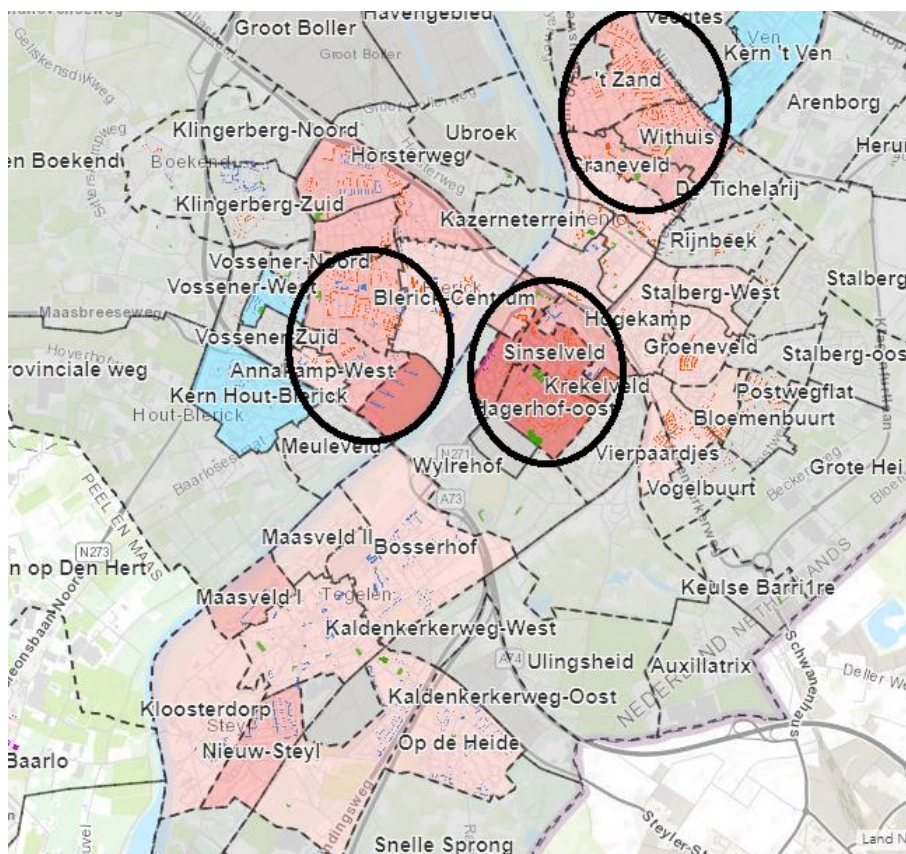
Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

5 Lokale situatie

In dit hoofdstuk beschrijven we de situatie in Venlo. In paragraaf 5.1 beschrijven we waar in Venlo kansen liggen voor de realisatie van duurzame warmtenetten. Vervolgens komen in paragraaf 5.2 de in hoofdstuk 3 als relevant benoemde aspecten aan bod.

5.1 Kansen voor warmtenetten

Zoals ook al in de inleiding is uiteengezet, komt uit de Transitievisie van Venlo naar voren dat er in Venlo aanzienlijke kansen zijn om middels duurzame warmtenetten te voorzien in verwarming van de gebouwde omgeving. Figuur 5.1 geeft de gebieden die kansrijk zijn voor warmtenetten in rood weer.

Figuur 5.1 Kansen voor warmtenetten in Venlo

De drie clusters van wijken die we voor 2030 willen oppakken, zijn in figuur 5.1 aangeduid met de zwarte cirkels. Dit zien we als de 'kralen' van een ketting die in eerste instantie los van elkaar ontwikkeld worden en op een later moment aan elkaar geregen kunnen worden. Daarmee kan

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

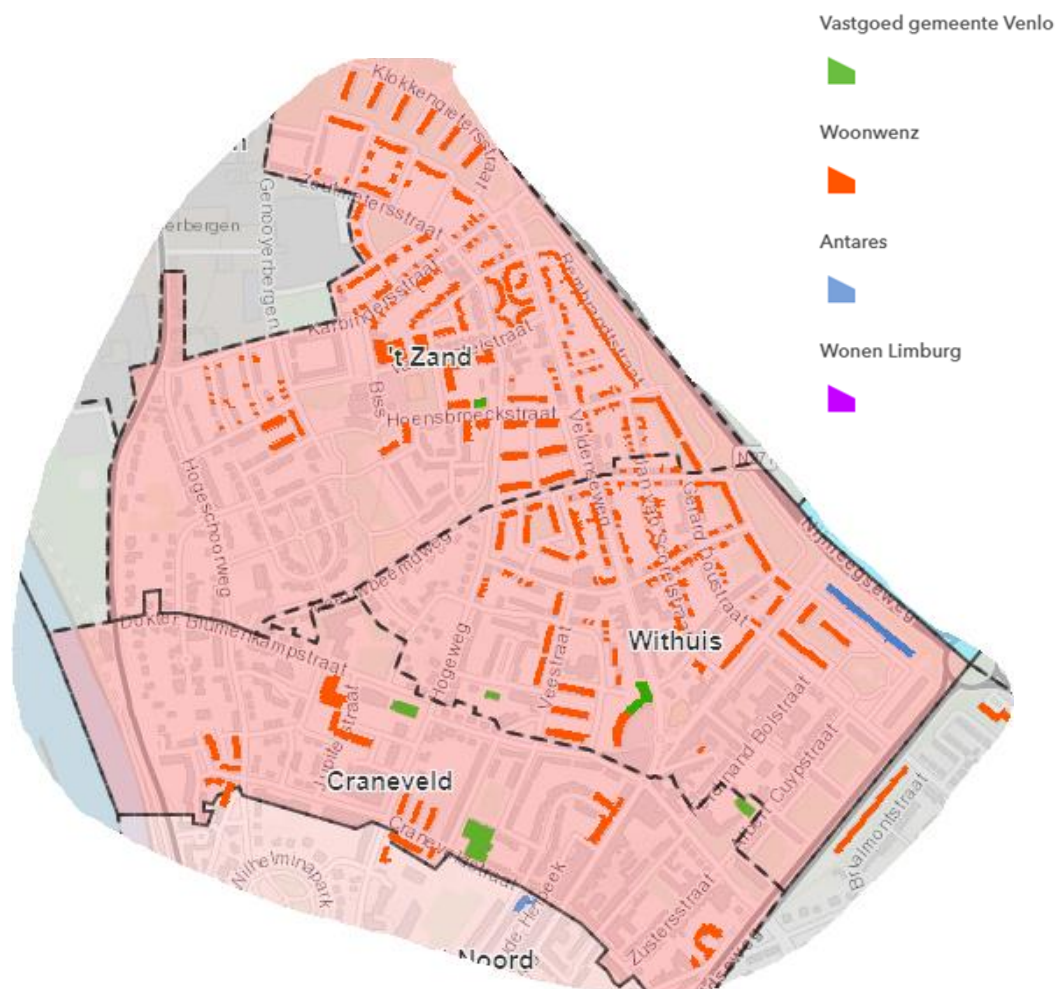
uiteindelijk een stedelijk warmtenet gerealiseerd worden waarbij meerdere bronnen optimale stabiliteit en efficiëntie bieden. Hierna volgt van iedere cluster een meer gedetailleerde weergave van de situatie. De legenda van het ingekleurde vastgoed geven we ook weer.

Figuur 5.2 Cluster 1: Hagerhof-Oost, Krekelveld, Sinselveld, Hagerhof-West, Maaswaard en Spoorsingel

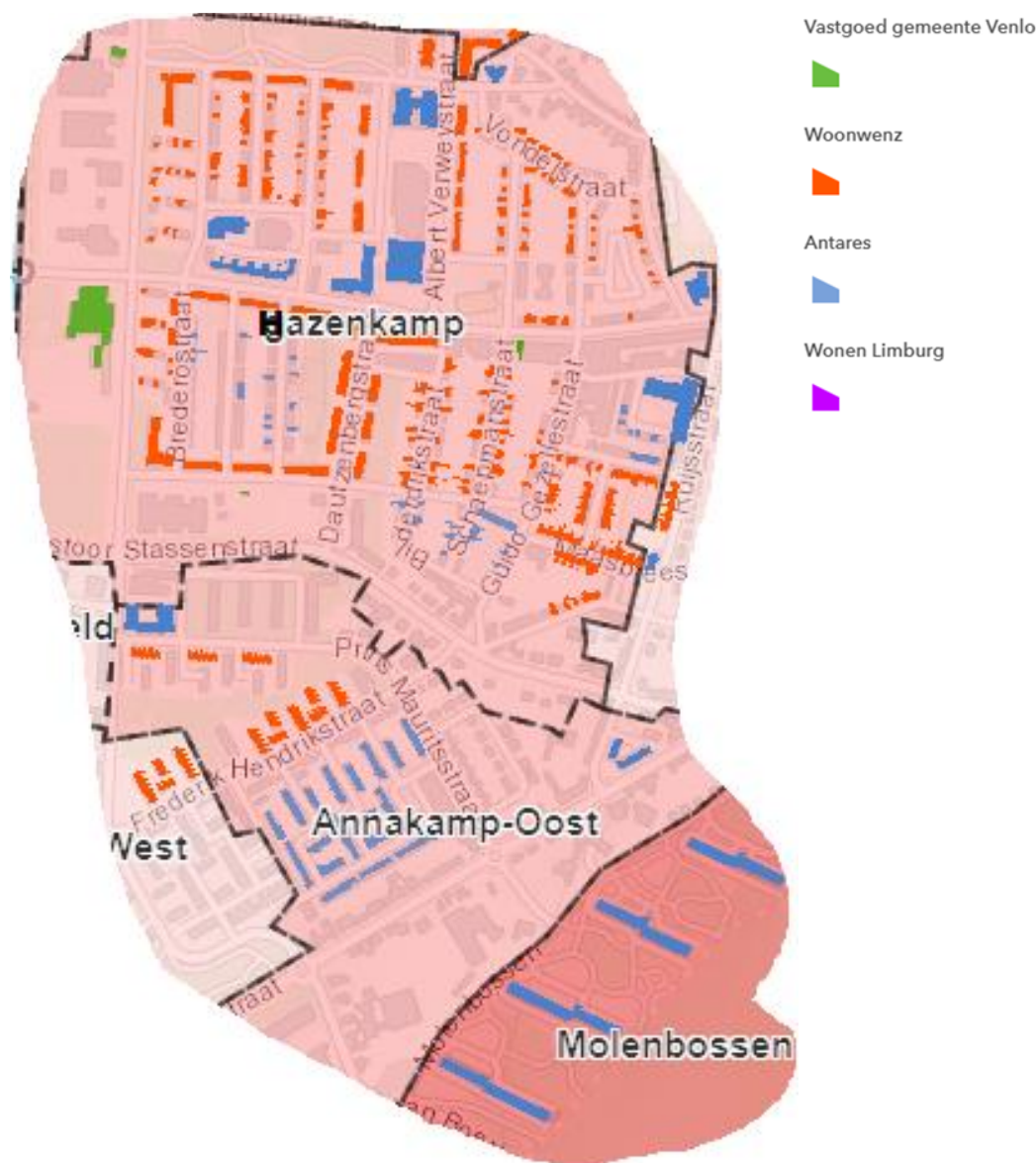
Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

17
42

Figuur 5.3 Cluster 2: 't Zand, Withuis en Craneveld

Vastgoed gemeente Venlo

Clusters 1, 2 en 3 pakken we vóór 2030 op. Wat niet wil zeggen dat deze clusters ook vóór 2030 volledig aardgasvrij zijn. Voor cluster 4 is de planning om na 2030 te starten. In totaal bevatten de wijken in deze eerste 3 clusters ruim 10.000 woningen en daarnaast nog ruim 2.000 woningequivalenten in utiliteitsbouw. In de Transitievisie gaan we uitgebreid in op de aanwezige duurzame warmtebronnen, de aanpak in deze wijken en wat dit voor de inwoners van deze wijken betekent. Deze notitie richt zich op de keuze die de gemeente Venlo in dit stadium moet

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

maken met betrekking tot de rol die zij in de verdere verkenning van realisatie van warmtenetten op zich neemt.

5.2 Relevante aspecten

In hoofdstuk 3 benoemden we een aantal relevante aspecten voor de rolkeuze van een gemeente aangaande de realisatie en exploitatie van warmtenetten. In deze paragraaf beschrijven we de situatie in Venlo aan de hand van deze aspecten. Als eerste de feitelijke kenmerken:

a De beschikbaarheid of toegankelijkheid van bronnen die het warmtenet vullen

Met TEO, oftewel aquathermie uit de Maas beschikt Venlo over een vrijwel onuitputtelijke en duurzame warmtebron. Daarnaast zijn er in de toekomst wellicht mogelijkheden om restwarmte te benutten van de RWZI, lokale industrie en mogelijk ook geothermie. Het bronrisico is daarmee beperkt.

b De opschaalbaarheid van het warmtenet

Middels het realiseren van de separate clusters schatten wij in dat het warmtenet in Venlo goed opschaalbaar is. Ook aquathermie als warmtebron is modulair in te richten en daarmee goed opschaalbaar.

c Het beoogde aan te sluiten (leverings)gebied

Zoals in paragraaf 5.1 is beschreven, gaat het in eerste instantie om 3 clusters en daarmee 3 gebieden. Na realisatie van warmtenetten in deze 3 gebieden kunnen deze netten eventueel met elkaar verbonden worden.

d De verwachte kosten van de warmte voor eindgebruikers

De verkenning tot realisatie van warmtenetten volgt uit de Transitievisie omdat daaruit blijkt dat warmtenetten in verschillende delen van Venlo het beste alternatief bieden voor verwarming met aardgas. Ook wat betreft de kosten voor woningeigenaren. Vooralsnog gaan we uit van het opwaarderen van de middels aquathermie geoogste warmte naar een temperatuur van 70°C. Met water van die temperatuur kunnen bestaande woningen namelijk goed verwarmd worden. Zonder dat er zeer kostbare ingrepen, zoals complexe installaties en zeer vergaande isolatiemaatregelen, aan de woningen zelf uitgevoerd moeten worden. Isoleren blijft echter belangrijk en verstandig. Een isolatieniveau van minimaal energielabel B is bij deze wijze van verwarmen voldoende voor een comfortabele woning met een lage energierekening. Voor de warmtetarieven die gelden voor de eindgebruikers worden middels de Warmtewet maxima vastgesteld. De ACM ziet toe op naleving van de Warmtewet.

Op basis van de analyses tot nu toe lijkt het mogelijk om middels warmtenetten in deze gebieden warmte te leveren voor kosten op het niveau [NMDA 'Niet Meer Dan Anders'](#) dat in de huidige Warmtewet gehanteerd wordt. Bij dit principe is het uitgangspunt dat de bewoner die warmte geleverd krijgt niet meer betaalt dan de bewoner van een woning met een gasgestookte cv-installatie. De stijging op de energiebelasting op aardgas vertaalt zich nu nog in hogere warmtetarieven. Die wordt aangepast met de invoering van Warmtewet 2.0. Daarnaast streven partijen naar 'Niet meer dan nu' (zie pagina 3 van deze [position paper van Aedes](#)) en

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

acceptabele aansluitkosten. Met 'Niet meer dan nu' wordt bedoeld dat de energierekening van de bewoner niet mag stijgen als gevolg van een overstap naar een warmtenet.

e Het aantal mogelijke leveranciers van warmte

We gaan uit van één leverancier van warmte (oftewel warmtebedrijf) vanuit de afnemers geredeneerd. Lokale industrie die restwarmte kan leveren maakt hiertoe afspraken met het warmtebedrijf.

f De aanwezigheid van initiatieven vanuit de samenleving gericht op het realiseren en exploiteren van warmtenetten

In de betreffende gebieden lopen nog geen initiatieven vanuit de samenleving gericht op het realiseren en exploiteren van warmtenetten. In andere gebieden binnen de gemeente Venlo is dit wellicht nog een mogelijkheid die zich kan voordoen.

g De aanwezigheid van natuurlijke partners zoals warmtebedrijven en netbeheerder

Er is geen publiek warmtebedrijf (zoals bijvoorbeeld [HVC](#)) actief in Venlo. Netbeheerder Enexis is intensief betrokken bij de totstandkoming van de Transitievisie en uitwerking van de daaruit voortvloeiende wijkaanpak. Enpuls (dochteronderneming van Enexis) geeft aan open te staan voor een verkenning naar de mogelijkheden tot samenwerking. Daarnaast is warmtebedrijf Ennatuurlijk reeds actief in Venlo als exploitant van het compacte warmtenet rond de Molenbossen.

Daarnaast zijn de visie en daaruit afgeleide keuzes en beleid van de gemeente Venlo van belang omtrent de volgende onderwerpen.

h De mate van invloed die de gemeente wil hebben op de ontwikkeling

De mate van invloed die een gemeente wil hebben op de ontwikkeling van een warmtenet richt zich meestal op de volgende aspecten:

- Verdeling van schaarse warmtebronnen
- Beïnvloeden van snelheid van realisatie
- Beïnvloeden van inhoudelijke richting (welke wijken in welke volgorde)
- De financiële gevolgen voor de eindgebruikers

In Venlo lijkt de schaarste van duurzame warmtebronnen geen issue. De gewenste snelheid van realisatie komt hierna separaat aan bod. Voor het beïnvloeden van inhoudelijke richting heeft de gemeente middels de Transitievisie en uitwerking daarvan voldoende invloed.

Daarmee resteren de financiële gevolgen voor de eindgebruikers als belangrijk aspect waar de gemeente Venlo mogelijk invloed op wenst te hebben. Wanneer de gemeente streeft naar zo laag mogelijke tarieven voor de eindgebruikers, kan de gemeente door het aanbesteden van de ontwikkeling en exploitatie van het distributienet in de wijk zorg dragen voor optimale marktwerking binnen de geldende kaders. Daarnaast kan de gemeente overwegen om publieke middelen (vanuit subsidies, van de gemeente zelf, maar mogelijk ook van de provincie via het Limburg Energie Fonds) aan te wenden voor de realisatie van de transportleiding. In het volgende hoofdstuk werken we deze opties verder uit.

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

i De gewenste snelheid van realisatie

De gemeente werkt al enige jaren intensief samen met belanghouders aan de integrale Transitievisie. Vanuit dat proces is geconstateerd dat er in Venlo kansen zijn voor de realisatie en exploitatie van duurzame warmtenetten voor het verwarmen van de gebouwde omgeving. De volgende fase in deze proces is de wijkaanpak, welke in 2020 is gestart in Hagerhof-Oost en waarvoor de gemeente een rijksbijdrage van 7,6 miljoen euro vanuit het Programma Aardgasvrije Wijken heeft toegewezen gekregen. Om de plannen zoals beschreven in de Transitievisie en subsidieaanvraag voort te zetten is het wenselijk om op zorgvuldige wijze een gestage voortgang te realiseren met betrekking tot de verdere verkenning naar de realisatie en exploitatie van duurzame warmtenetten in Venlo. Specifiek voor het traject voor de wijk Hagerhof-Oost dat vanuit het Programma Aardgasvrije Wijken gestimuleerd wordt, geldt een termijn van 8 jaar waarbinnen resultaten bereikt moeten zijn.

j Het risico dat de gemeente op zich wil en kan nemen

Het voornaamste risico bij de ontwikkeling van de meeste warmtenetten, zo ook in Venlo, is het volloopriscio. Het volloopriscio is het risico dat de vraag naar warmte achterblijft op de, ten tijde van het investeringsbesluit, verwachte afzet. Met het commitment van de woningcorporaties is dit voor een deel ondervangen. De betrokkenheid van de woningcorporaties bij de totstandkoming en implementatie van de Transitievisie is vanuit de prestatieafspraken geborgd. Daarnaast is specifiek voor de borging van de samenwerking in de wijk Hagerhof-Oost een intentieovereenkomst (opgenomen in bijlage 2) gesloten tussen Woonwenz, Enexis en de gemeente Venlo over de inbreng van de woningen die Woonwenz in deze wijk beheert. Voorzetting van deze wijze van samenwerken draagt bij aan de totstandkoming van breed gedragen wijkplannen. Het volloopriscio speelt daarmee in mindere mate in de wijknetten en is het meest aanwezig bij de ontwikkeling van het eerste deel van de infrastructuur: van het uitkoppelpunt bij de bron tot het warmteoverdrachtstation in de wijk (oftewel het transportnet). In het volgende hoofdstuk lichten we dit verder toe en adviseren we de gemeente hoe hiermee om te gaan.

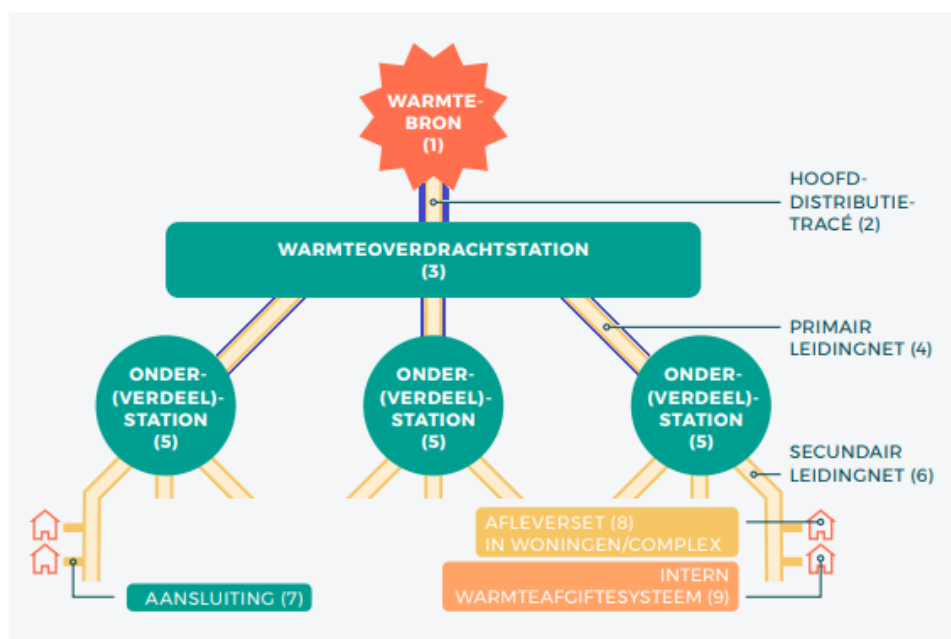
6 Advies

Alle opgedane kennis passen we in dit hoofdstuk toe op de situatie in Venlo. In paragraaf 6.1 formuleren we ons advies met betrekking tot de rolkeuze van de gemeente rond de realisatie van warmtenetten. In paragraaf 6.2 beschrijven we welke vervolgstappen we logisch en wenselijk achten.

6.1 Wenselijke rol

Voor de gemeente Venlo lijkt een hybride rolopvatting het beste te passen bij de specifieke lokale situatie. Hybride in die zin dat er niet één rolopvatting gekozen wordt voor heel Venlo. In wijken waar inwoners zelf initiatieven ontplooiën kan de gemeente de rol van **facilitator** op zich nemen. Volledig eigenaarschap ligt voor de gemeente Venlo niet voor de hand. We schatten in dat de risico's behorende bij de daarvoor benodigde investeringen in financiële en personele zin hiervoor te groot zijn, ook gezien de lange termijn waar gebruikelijk sprake van is.

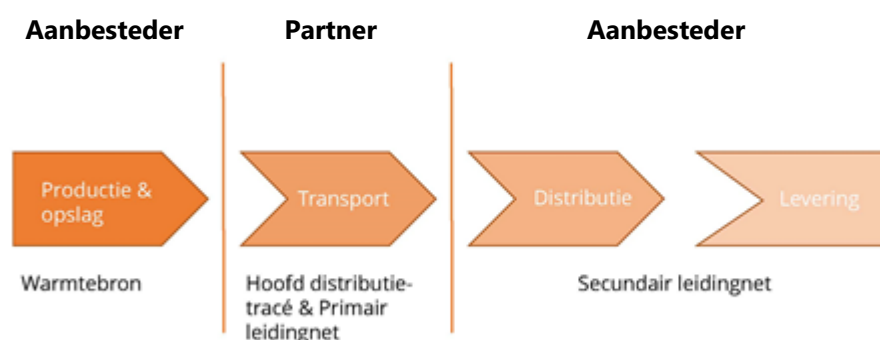
Voor de verdere verkenning van realisatie van warmtenetten in de 3 geschetste clusters ligt het voor de hand om de rollen **partner** en **aanbesteder** te combineren. Daarmee is de rolkeuze ook hybride in de zin dat de rolkeuze van de gemeente kan verschillen voor de verschillende onderdelen van de warmteketen. We geven de in hoofdstuk 2 opgenomen figuur nogmaals weer ter illustratie, hier als figuur 6.1. Met daarin toegevoegd in blauw een arcering die het verschil in leidingdikte illustreert.

Figuur 6.1 Warmteketen met illustratie verschil in leidingdikte

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

Figuur 6.2 geeft de geadviseerde rolkeuze voor de 3 geschetste clusters weer, toegepast op de figuur die reeds in paragraaf 2.1 is opgenomen ter illustratie van de 'verticale knip'.

Figuur 6.2 Geadviseerde rolkeuze gemeente voor de 3 geschetste clusters

Hierna volgt per onderdeel een toelichting.

Bron

Uit de interviews komt naar voren dat gemeenten soms voor de rol van (gedeeltelijk) eigenaar van een warmtebron kiezen. In de casussen Nijmegen en Eindhoven is dit het geval. Met name omdat gemeenten invloed willen hebben op het verdelen van de schaarse warmtebronnen. Het eigenaarschap van de gemeente wordt in die gevallen gezien als een middel om invloed uit te oefenen op aanwending van die bron. In Venlo lijkt schaarste van duurzame warmtebronnen geen issue vanwege de beschikbaarheid van TEO/aquathermie. Daarmee is exploitatie van de bron goed in te vullen door een marktpartij. Daarom adviseren we de gemeente om voor dit onderdeel van de warmteketen en de 3 in dit advies beschreven clusters de rol van aanbesteder te kiezen. De gemeente selecteert in dat geval een geschikte partij voor de ontwikkeling en exploitatie van de bron.

Transportnet

Bij de ontwikkeling van het transportnet (oftewel: het hoofd distributie tracé en het primaire leidingnet) zijn overdimensionering en volloopriscio belangrijke elementen voor de rolkeuze van de gemeente. Met overdimensionering bedoelen we dat vanuit de overkoepelende scope (breder dan de eerste wijk of zelfs het eerste gebied) het wenselijk kan zijn dat dit deel van het leidingnet voldoende capaciteit heeft voor uitbreidingen op de langere termijn. Een grotere leiding voor dit deel van het net vraagt om een hogere aanvangsinvestering. Daarmee wordt voorkomen dat men later terug moet om de initieel aangelegde leiding te vergroten.

Ook het volloopriscio is in verhouding bij dit deel van het leidingnet meer aanwezig dan bij het secundaire leidingnet oftewel het distributienet in de wijk. Afnemers zijn in de wijk immers dichtbij en ook het tijdvak tussen investering in infrastructuur en aansluiten van afnemers is bij het secundaire net korter dan bij het primaire net en het hoofd distributie tracé. Het volloopriscio op het transportnet is een tijdelijk risico dat niet met marktwerking opgelost kan worden. Om deze redenen adviseren wij om voor de realisatie en exploitatie van het

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

transportnet te onderzoeken of en zo ja welke publieke middelen aangewend kunnen worden. We adviseren de gemeente Venlo daarom om voor dit onderdeel van de warmteketen (blauw gearceerd in figuur 6.1) en de 3 in dit advies beschreven clusters de rol van partner te kiezen en een samenwerking aan te gaan met andere publieke partijen. Een (beperkt) deel eigenaarschap van de gemeente in dit deel van het leidingnet is optioneel. Een dergelijke samenwerking is vergelijkbaar met die uit de casus Nijmegen uit bijlage 1.

Wijknet

Voor het ontwikkelen en exploiteren van het warmtenet in de wijk (vanaf het onder(verdeel)station tot en met de afleverset in de woningen, oftewel het secundaire net in figuur 2.1) is aanwending van publieke middelen niet nodig. Het volloopprijsco is relatief beperkt en van overdimensionering is geen sprake. Verschillende marktpartijen kunnen binnen de geldende kaders acteren. We adviseren de gemeente daarom voor dit onderdeel van de warmteketen en de 3 in dit advies beschreven clusters de rol van aanbesteder te kiezen. Door het aanbesteden van de ontwikkeling en exploitatie van het wijknet draagt de gemeente zorg voor optimale marktwerking binnen de geldende kaders. En daarmee zo laag mogelijke tarieven voor de eindgebruikers.

Samenvattend zorgt de gemeente er op deze manier voor dat er in de wijk een integraal warmtebedrijf actief is en er daarnaast zoveel mogelijk publieke middelen (van de provincie, subsidies en eventueel de netbeheerder en de gemeente zelf) in de aanleg van het transportnet (van de bron naar de wijk) geïnvesteerd worden. Het integrale warmtebedrijf koopt de warmte bij de bron in en betaalt een vergoeding voor het gebruik van het transportnet.

De Warmtewet en het Startmotorkader van Aedes zijn en blijven bij de verdere uitwerking belangrijke uitgangspunten. De verdere inrichting van de governance, met name bij de eventuele samenwerking rond de realisatie en exploitatie van het transportnet vraagt daarbij blijvend de aandacht.

Recent werd door Firan (dochter van netbeheerder Liander) een relevante [handreiking](#) gepubliceerd over de regels en aandachtspunten die gelden voor gemeenten die een warmtenet (mee)financieren. Daarnaast zou de rijksbijdrage vanuit de PAW (proeftuin aardgasvrije wijken) mogelijk deels besteed kunnen worden in dit eerste deel van de infrastructuur. Een dergelijke investering leidt tot lagere eenmalige aansluitkosten voor alle woningeigenaren.

6.2 Vervolgstappen

De vervolgstappen richten zich op het verder ontwikkelen van warmtenetten in Venlo. We richten ons daarbij in eerste instantie op cluster 1. Hiertoe dient op de in de vorige paragraaf geschetste 3 onderdelen van de warmteketen opvolging plaats te vinden:

- De gemeente stelt een beoogd gebied vast voor cluster 1. Uitgaande van de concepttekst van Warmtewet 2 dient de gemeente dit vanaf invoering van deze wet voor te leggen aan de Gedupteerde Staten van de [provincie](#). Daarnaast werkt de gemeente samen met belanghouders de businesscase voor dit warmtenet verder uit en brengt risico's in beeld

Opdrachtgever Gemeente Venlo

Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet

Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet

Datum 23 februari 2021

- De gemeente verkent samenwerking met publieke partijen rond de ontwikkeling en exploitatie van het transportnet. De rol van de gemeente met betrekking tot eventueel eigenaarschap van het transportnet volgt daaruit
- De gemeente selecteert een integraal warmtebedrijf voor de ontwikkeling en exploitatie van het wijknet voor het eerder vastgestelde beoogde gebied
- De gemeente selecteert een partij voor de ontwikkeling en exploitatie van de bron

Eventuele besluitvorming over bovenstaande punten loopt via het college van B&W en de gemeenteraad. De werkgroep Omgevingsvisie van de gemeenteraad informeren we daarnaast regelmatig over de voortgang. Natuurlijk dient bij opvolging van bovenstaande processen de onderlinge samenhang goed bewaakt te worden.

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

Bijlage 1 Overzicht interviews

Overzicht geselecteerde casussen en geïnterviewde personen:

Rol \ Partijen	Gemeente	Afnehmer	Warmtebedrijf
Facilitator	Culemborg	KleurrijkWonen	Thermo Bello
Partner	Drechtsteden	Woonkracht10	HVC
Aanbesteder/ Partner	Nijmegen	Woonwaarts	Nog niet in beeld. Firan voor infrastructuur
Eigenaar	Eindhoven	Wooninc	Warmte Eindhoven / Ennatuurlijk
Eigenaar → Partner	Heerlen	Weller	MijnWater
Eigenaar	Sittard-Geleen	ZoWonen	Het Groene Net / Ennatuurlijk

Hierna volgt per casus een toelichting inclusief uit de interviews gedestilleerde inzichten.

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

Casus Culemborg - Facilitator

Omschrijving

Thermo Bello is een wijkenergiebedrijf dat in eigendom is van de bewoners in de wijk EVA-Lanxmeer (onderdeel van Culemborg). De installaties voor de productie van warmte en het warmtenetwerk waren eigendom van drinkwaterbedrijf Vitens. Dat besloot in 2006 om alle niet-kerntaken (en dus ook dit warmtenet) af te stoten. Het warmtenet ontstond door de raamovereenkomst die in 2000 werd gesloten tussen de voorloper van Vitens, de gemeente Culemborg en de Bewonersvereniging EVA-Lanxmeer. In 2002 werden de eerste woningen aangesloten. Nadat Vitens aangaf het warmtenet te willen afstoten, hebben zij dit eerst aan de gemeente Culemborg aangeboden. Die zagen af van overname. Daarna is Vitens in gesprek gegaan met de Bewonersvereniging EVA-Lanxmeer. Dit heeft uiteindelijk geleid tot oprichting van Thermo Bello (vanuit de bewonersvereniging) en overdracht van het warmtenet van Vitens aan Thermo Bello. Zie [deze site](#) voor meer informatie en aanvullende documentatie.

Geïnterviewde personen:

Organisatie	Naam	Functie
Gemeente Culemborg	Jan de Rooij	Beleidsadviseur duurzaamheid & projectleider stedelijke vernieuwing
KleurrijkWonen	Niek Habraken	Programmamanager verduurzaming
Thermo Bello	Gerwin Verschuur	Algemeen directeur Thermo Bello & Bestuurder Coöperatief Energie Dienstenbedrijf Rivierenland

Inzichten uit interviews:

- Investerings in warmtenetten zijn over het algemeen en met name in de eerste fase, wanneer sprake is van het volloopprijsico, vrij kapitaalintensief en drukken daarmee relatief zwaar op de begroting van een kleinere gemeente
- De gemeente kan ook een bijdrage leveren door (tijdelijk) een positie te nemen in bijvoorbeeld de entiteit die de transportleiding realiseert. Tot de (volloop)prijsico's eruit zijn
- De rolkeuze van een gemeente m.b.t. de realisatie en exploitatie van warmtenetten kan variëren tussen verschillende gebieden binnen die gemeente. Afhankelijk van de situatie in een gebied. Bijvoorbeeld in het ene gebied de rol van facilitator en in het andere gebied de rol van eigenaar, partner of aanbesteder

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

Casus Drechtsteden - Partner

Omschrijving

In Dordrecht is HVC reeds actief met een warmtenet waar circa 5.000 woningen op zijn aangesloten. Warmtebron is de huisvuilcentrale die HVC exploiteert. In de Drechtsteden is al langer een samenwerking tussen gemeenten onderling en ook tussen de corporaties onderling. Op [dit dossier](#) trekken deze partijen al jaren samen op. Plan is om de komende jaren ruim 30.000 sociale huurwoningen aan te sluiten op meerdere warmtenetten met verschillende bronnen, die allen geëxploiteerd worden door de HVC. Uiteindelijk worden die warmtenetten als kralen aan een ketting gegeven en met elkaar verbonden.

Geïnterviewde personen:

Organisatie	Naam	Functie
Gemeente Zwijndrecht	Jacqueline van Dongen	Wethouder leefomgeving, wonen en klimaat
Woonkracht10	Erwin Zwijnenburg	Bestuurder
HVC	Marco van Soerland	Manager Warmte

Inzichten uit interviews:

- Transparantie en onderling vertrouwen zijn belangrijke voorwaarden of kernwaarden voor een goede samenwerking
- Het is van belang woningcorporaties voldoende te betrekken bij een eventuele aanbesteding rond de selectie van een warmtebedrijf. Bijvoorbeeld door samen de criteria en/of randvoorwaarden te bepalen
- Het opzetten van een integraal publiek warmtebedrijf is niet gemakkelijk te organiseren door een individuele gemeente
- Netbeheerders (en hun dochters) kunnen als publieke partijen een bijdrage leveren in het realiseren van de infrastructuur
- Er is een langjarige strategische blik nodig wat betreft de samenwerking op dit dossier tussen gemeenten, netbeheerder, warmtebedrijf en woningcorporaties
- Stel een overkoepelend plan op met voldoende scope en een realistisch tijdspad, maar ook met tussentijdse piketpalen in de samenwerking en besluitvorming
- Het is van belang om te investeren in het kennisniveau van de betrokkenen vanuit alle belanghouders. Een gezamenlijke kennisbasis stimuleert vertrouwen en transparantie en voorkomt discussies over aspecten die bijvoorbeeld in de Warmtewet zijn geregeld

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

Casus Nijmegen – Aanbesteder / Partner

Omschrijving

In Nijmegen ligt al een warmtenet dat geëxploiteerd wordt door Vattenfall. Aan de andere kant van Nijmegen wenst men de wijk Dukenburg op een warmtenet aan te sluiten. De gemeente acteert als aanbesteder m.b.t. het distributienet in de wijk. Er is nog geen warmtebedrijf betrokken. Firan is partner bij de infrastructuur van de transportleiding. Firan en de gemeente Nijmegen hebben samen het bedrijf [Indigo 2.0](#) opgericht dat de transportleiding van de huisvuilcentrale ARN naar Dukenburg realiseert.

Geïnterviewde personen:

Organisatie	Naam	Functie
Gemeente Nijmegen	Pieterneel Blankenstein	Strategisch omgevingsmanager energietransitie
Woonwaarts	Paul van Roosmalen	Directeur-bestuurder
Firan	Detlef Meijer	Manager Business Development

Inzichten uit interviews:

- Belangrijk om corporaties mee te nemen. Het is de gemeente die een concessieovereenkomst sluit met een warmtebedrijf, maar de corporaties (en particuliere woningeigenaren) moeten de leveringscontracten met dat warmtebedrijf tekenen
- (gedeeld) Eigenaarschap van de bron kan voor een gemeente een middel zijn om zeggenschap te hebben over waar de (duurzame) warmte naartoe gebracht wordt. Dit is met name relevant wanneer duurzame warmtebronnen schaars zijn in het betreffende gebied
- Samenwerkingsvormen met (dochters van) netbeheerders behoren tot de mogelijkheden, mits zorgvuldig en transparant vormgegeven. Een recente Kamerbrief van Minister Wiebes schetst hiertoe verschillende mogelijke samenwerkingsvormen. Gemeente Venlo is aandeelhouder van Enexis, dat maakt Enpuls een natuurlijke partner
- De (in ontwikkeling zijnde) Warmtewet geeft voldoende kaders op het gebied van verduurzaming van de warmtebron, tarieven en mogelijkheden rond samenwerkingsvormen rond warmtenetten. Het is natuurlijk mogelijk om aanvullend daarop als gemeente nog invloed uit te oefenen maar uiteindelijk geldt: wie betaalt, bepaalt
- Provincies kunnen mogelijk ook een rol spelen bij (het investeren in) de aanleg van warmtenetten
- (dochters van) netbeheerders kunnen een rol spelen bij (het investeren in) de aanleg van de infrastructuur van warmtenetten. Over het algemeen investeren zij liever niet alleen, maar samen met de gemeente en eventueel ook de provincie.

Opdrachtgever Gemeente Venlo

Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet

Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet

Datum 23 februari 2021

- Het is mogelijk en in deze fase van de ontwikkeling en opschaling van warmtenetten in Nederland om het eigenaarschap van de infrastructuur tussen de bron en de afleverset 'op te knippen' en bij verschillende partijen te leggen. In Nijmegen is de bron in handen van een aantal partijen (waaronder de gemeente), de transportleiding in handen van een separaat bedrijf waarvan de gemeente en Firan aandeelhouder zijn) en voert de gemeente momenteel een marktconsultatie uit voor de selectie van een integraal warmtebedrijf voor het distributienet in de wijk. Bij dit soort constructies is het wel van groot belang om demarcaties zorgvuldig af te stemmen

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

Casus Eindhoven - Eigenaar

Omschrijving

De gemeente Eindhoven is eigenaar van een [warmtenet](#) in Meerhoven. Dit is niet in een aparte entiteit georganiseerd maar integraal onderdeel van de afdeling Ruimtelijke Uitvoering. De gemeente stelt zich hierin op als regiebedrijf. Zij zijn eigenaar, doen alle investeringen en bepalen alles zelf, maar hebben maar 1,5 FTE in dienst die zich met het 'eigen warmtebedrijf' bezig houden. De rest (aanleg van uitbreidingen, exploitatie van bron, leidingen, afleversets, facturatie) is uitbesteed. Deels aan Ennatuurlijk voor exploitatie van de leidingen, afleversets en afhandeling van de facturatie. Deels aan een andere externe partij voor het exploiteren van de bron en weer andere partijen voor het realiseren van de uitbreidingen. Daarnaast heeft Ennatuurlijk nog een eigen net met een eigen bron in exploitatie (in Strijp). Dit net inclusief bron was in het verleden ook eigendom van de gemeente Eindhoven maar is 5-10 jaar geleden verkocht aan Ennatuurlijk.

Geïnterviewde personen:

Organisatie	Naam	Functie
Gemeente Eindhoven	Janneke Karthaus – van Berlo	Warmteregisseur
Wooninc	Maurice Brouns	Assetmanager
Warmte Eindhoven / Ennatuurlijk	Rob Verhappen	Senior Account Manager

Inzichten uit interviews:

- De rolkeuze van een gemeente m.b.t. de realisatie en exploitatie van warmtenetten kan variëren tussen verschillende gebieden afhankelijk van de situatie in een gebied. Bijvoorbeeld in het ene gebied de rol van facilitator en in het andere gebied de rol van eigenaar
- Zorgvuldige besluitvorming is voor de gemeente van belang omdat het gaat om zaken die ambtsperiodes overstijgen, flinke investeringen behelzen en ook risico's met zich meebrengen
- Overkoepelende bestuurlijke afspraken op duurzaamheid tussen gemeente, corporaties en eventueel nog andere belanghouders kunnen ondersteunen bij een brede benadering van duurzaamheid. Zoals bijvoorbeeld het [Duurzaamheidspact](#) in Eindhoven
- Wanneer een gemeente zelf eigenaar is van een warmtenet, kunnen zij nog steeds marktpartijen inzetten voor werkzaamheden rond aanleg, beheer en exploitatie. De regie ligt echter bij de gemeente. Aandachtspunt in dat geval is de mogelijke kwetsbaarheid vanwege de beperkte formatie bij het gemeentelijke warmtebedrijf zelf
- De politieke component van een gemeente kan een complicerende factor zijn bij het bewaken van de continuïteit op de lange termijn waar je bij de exploitatie van een warmtenet mee te maken hebt

Opdrachtgever Gemeente Venlo

Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet

Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet

Datum 23 februari 2021

- Het proces rond de rolbepaling van de gemeente is niet een eenmalig en rechtlijnig besluitvormingsproces. In Eindhoven loopt dit proces al ruim 20 jaar. Soms wat meer en soms wat minder expliciet. Voortschrijdend inzicht, veranderende wet- en regelgeving en veranderende ambities op lokaal, regionaal en nationaal niveau hebben hier impact op
- Schaarste van duurzame bronnen kan aanleiding zijn om meer publieke invloed aan te wenden op de verdeling van deze bronnen

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

Casus Heerlen – Eigenaar → Partner

Omschrijving

Gemeente Heerlen startte het Mijnwaterproject om te onderzoeken of het warme water waarmee na sluiting van de mijnen de mijngangen gevuld zijn, opgepompt kon worden en ingezet voor het verwarmen van de gebouwde omgeving. Dat leidde tot warmtebedrijf Mijnwater dat in eerste instantie integraal onderdeel was van de gemeentelijke organisatie. In 2013 is [Mijnwater](#) verzelfstandigd en sindsdien als BV actief. Op dit moment zijn ruim 350 woningen (in Heerlerheide en Maankwartier) en negen grote kantoorgebouwen aangesloten. Verdere uitbreiding volgt. In december 2020 is [bekend gemaakt](#) dat Enpuls de aparte BV met daarin de infrastructuur van Mijnwater heeft overgenomen van Limburg Energiefonds. Enpuls en Limburg Energiefonds vormen daarmee gezamenlijk het dagelijks bestuur van Mijnwater.

Geïnterviewde personen:

Organisatie	Naam	Functie
Gemeente Heerlen	Yvonne Bemelmans	Programmamanager Onderwijs en Arbeidsmarkt & projectmanager nieuwe energie
Weller	Jack Gorgels & Ronald Jungnitsch	Voorzitter Raad van Bestuur & Adviseur duurzaamheid
MijnWater	Angelique Palmen	CEO

Inzichten uit interviews:

- Bewustzijn over de (financiële) reikwijdte van keuzes is van groot belang
- Realisatie van warmtenetten vraagt om forse investeringen en een lange termijn scope. Met name in de eerste fase van aanleggen van de infrastructuur en het aansluiten van gebouwen. Dit verdraagt zich in principe niet goed met de financiële en politieke dimensies en de horizon van de bestuurlijke organisatie bij een gemeente. Met de nodige ambitie en creativiteit is hier desgewenst een mouw aan te passen
- De gemeentelijke boekhouding is heel anders dan de boekhouding van een (warmte)bedrijf. Dit kan een uitdaging zijn wanneer je als gemeente een warmtebedrijf start en dit integraal onderdeel laat zijn van de gemeentelijke organisatie
- Een bredere aanvliegroute middels een MKBA kan helpen bij het overtuigen van partijen in het maatschappelijk krachtenveld. Zeker bij een integrale aanpak zoals in Venlo
- Houd het einddoel (grote scope) voor ogen, maar compartimenteer in uitvoering in de tijd. Door bijvoorbeeld te werken met 'kralen' die later met elkaar verbonden kunnen worden

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

- Stel demarcatiegrenzen duidelijk (SMART) vast en gebruik hierbij zoveel mogelijk de kaders die voorhanden zijn zoals de Warmtewet en het Startmotorkader
- Neem ook het gemeentelijk vastgoed mee in de businesscase

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

Casus Sittard-Geleen - Eigenaar

Omschrijving

De gemeente Sittard-Geleen initieerde in 2009 een lokaal warmtenet. Sinds 2015 zijn de gemeente en Ennatuurlijk zijn ieder voor 50% eigenaar van warmtebedrijf [Het Groene Net](#). Gemeenten Stein en Beek sluiten aan als het warmtenet daar uitgerold wordt. Uiteindelijk gaat Het Groene Net 12.000 huishoudens in die gemeenten voorzien van warmte.

Geïnterviewde personen:

Organisatie	Naam	Functie
Gemeente Sittard-Geleen	Rogier Dieteren	Projectmanager Innovatieve projecten en duurzaamheid. Tevens Directeur Het Groene Net Ontwikkel BV
ZoWonen	Janine Godderij	Bestuurder
Het Groene Net / Ennatuurlijk	Bob Oosterbaan	Key Accountmanager

Inzichten uit interviews:

- Realisatie van warmtenetten vraagt om forse investeringen en een lange termijn scope. Met name in de eerste fase van aanleggen van de infrastructuur en het aansluiten van gebouwen. Dit verdraagt zich in principe niet goed met de financiële en politieke dimensies van een gemeentelijke organisatie. Met de nodige ambitie en creativiteit is hier desgewenst een mouw aan te passen
- Inherent aan het ontwikkelen van warmtenetten is dat je meestal bij de aanleg van het hoofd distributie tracé en soms ook in het primaire leidingnet moet overdimensioneren om op de lange termijn en voor de overkoepelende scope de meest kosten efficiënte exploitatie te kunnen organiseren
- Wanneer het (tijdelijke) vollooppisico op het hoofd distributie tracé en het primaire leidingnet met publieke middelen gemitigeerd kan worden, kunnen warmtebedrijven voor de aanleg en exploitatie van het distributienet een betere businesscase aanbieden omdat zij dan geen voorzieningen hoeven te treffen voor dat (tijdelijke) vollooppisico
- Een 50/50 aandelenverhouding kan stagnatie opleveren in de besluitvorming
- Betrokkenheid van een publieke partij zoals een gemeente geeft vertrouwen bij afnemers
- Zeggenschap hoeft niet persé georganiseerd te worden middels aandeelhouderschap
- De businesscase hangt sterk af van de scope. Het is zinvol om vanuit een bredere scope plannen verder uit te werken naar concrete gebieden en de panden daarin. En dat hele proces samen met belanghouders zoals woningcorporaties te doorlopen

Opdrachtgever Gemeente Venlo

Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet

Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet

Datum 23 februari 2021

- Het is belangrijk dat alle betrokken partijen (ook woningcorporaties) de businesscase en onderliggende berekeningen en uitgangspunten goed begrijpen en dat hier volledige transparantie over is
- Zorgvuldig organiseren van governance is bij een (deels) gemeentelijk warmtebedrijf van belang. Zowel wat betreft het bestuur als toezicht. Houd als gemeente de scheiding tussen aandeelhouder en toezichthouder zuiver door onafhankelijk toezicht te organiseren
- Het is van groot belang om tijdens dit soort langlopende trajecten een (strategische) overlegstructuur in te stellen en daar aan vast te houden. Niet alleen voor praktische afstemming, maar om oog te houden voor elkaars belang. Als corporaties goed worden meegenomen in alle ontwikkelingen en hier open over wordt gecommuniceerd, is het makkelijker voor hen om commitment te tonen

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

Bijlage 2: Intentieovereenkomst Gas(t)vrije wijk Hagerhof-Oost

Partijen

- Woningcorporatie Woonwenz, gevestigd te Venlo, ten deze vertegenwoordigd door de heer F.C.M. van Engelen, in de functie van directeur/bestuurder,
o Hierna te noemen: 'Woonwenz'.
- de besloten vennootschap Enexis Netbeheer B.V., rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar directeur Asset Management, de heer J.G. Slootweg en ten dezen vertegenwoordigd door de heer T. van Dael, in de functie van Strategisch Adviseur Energietransitie.
o Hierna te benoemen: 'Enexis'.

en

de gemeente Venlo, gevestigd te Venlo, ingeschreven in het handelsregister van de kamer van koophandel onder nummer 14131668, rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevrouw M.P.A.G. Pollux-Linssen, hierna ook te noemen 'de gemeente'.

Hierna gezamenlijk te noemen: 'Partijen'.

Waterschap Limburg ondersteunt dit initiatief door bijgevoegde Letter of Support.

Artikel 1: Overwegende dat:

1.1 Partijen hebben het afgelopen jaar gezamenlijk een proces doorlopen in de voorbereiding naar een aardgasloze verwarming van de gebouwde omgeving in de gemeente Venlo resulterend in de Transitievisie gebouwde omgeving 1.0 en keuze pilotwijk;

1.2 De gemeente heeft naar aanleiding van het gezamenlijk doorlopen proces in december 2019 het besluit genomen om Hagerhof-Oost aan te wijzen als pilotwijk inzake de subsidieaanvraag Proeftuinen Aardgasvrije Wijken, het aanwijzen van de pilotwijk is in gezamenlijk overleg gegaan van alle partijen;

1.3 De gemeente, Woonwenz, Waterschap en Enexis hebben gezamenlijk gewerkt aan de Transitievisie Gebouwde Omgeving 1.0, waarin gezamenlijk de ambities op het gebied van circulariteit, klimaatadaptatie en energie zijn vastgelegd om te komen tot een CO2-neutrale gebouwde omgeving, waarin geen aardgas meer wordt gebruikt voor verwarmen en koken. Deze Transitievisie Gebouwde Omgeving 1.0 is door gemeenteraad vastgesteld op 22 april 2020;

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

1.4 De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft, mede namens de minister van Economische Zaken en Klimaat, op 20 maart 2018 een oproep gedaan aan gemeente om te starten met het aardgasvrij maken van bestaande wijken. Dit is ook vastgelegd in het klimaatakkoord. In oktober 2018 zijn de eerste 27 proeftuinen geselecteerd. Gemeente Venlo heeft een aanvraag ingediend voor de 2e ronde.

1.5 Partijen zich ten doel stellen om (fossiele) energie te besparen, de uitstoot van CO₂ te verminderen en de opwekking en het gebruik van duurzame energie te bevorderen;

1.6 Een lokale, betaalbare, duurzame energievoorziening een bijdrage levert aan de leefbaarheid en gezondheid in de wijk Hagerhof-Oost;

1.7 In de Transitievisie Gebouwde Omgeving 1.0 is opgenomen dat voor verwarming van de gebouwde omgeving warmtenetten een belangrijk alternatief zijn;

1.8 Uit onderzoek van IF-Technology blijkt dat een warmtenet voor de wijk Hagerhof-Oost kansrijk is en dat de partijen een programmatische aanpak steunen;

1.9 Een dergelijk warmtenet:

- a) Bijdraagt aan de gemeentelijke doelstellingen;
- b) Leidt tot een verbetering van de lokale leefomgeving in Hagerhof-Oost;
- c) Een bijdrage levert aan de verbetering van de energie-index van de (huur)woningen;
- d) Invulling geeft aan de strategische keuzes van Woonwenz;
- e) Een lokale doorwerking is van de ambities van het Rijk om geen aardgas meer te gebruiken in de gebouwde omgeving.

Komen het volgende overeen:

Artikel 2: Doelstelling en uitgangspunten

2.1 Het doel van deze intentieverklaring is het samenwerken aan de warmtetransitie om de bestaande woningen en gebouwen in Hagerhof-Oost te verduurzamen en te komen tot realisatie van een collectief warmtenet. Woonlastenneutraliteit is hierbij het uitgangspunt.

2.2 De partijen spreken in het kader van de verduurzaming gebouwde omgeving de gezamenlijke doelstelling uit te werken richting een collectief warmtenet in Hagerhof-Oost door het komende jaar de (milieu)technische en economische haalbaarheid van het net te gaan onderzoeken. Dit moet resulteren in een voorlopig ontwerp van het warmtenet, inclusief financiële doorkijk van de warmtevoorziening. In bijlage A is het procesplan en de planning toegevoegd.

2.3 Woonwenz en de gemeente Venlo onderzoeken (in samenspraak met de inwoners van Hagerhof-Oost) komend jaar of hun gebouwen en woningen (o.b.v. technische-, financiële en duurzaamheidsafwegingen) aan te sluiten zijn op het toekomstig warmtenet, dit conform opgave.

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

2.4 Enexis heeft de ambitie uitgesproken om binnen de wettelijke kaders en de hieruit voortvloeiende toebedeelde taken samen te werken met de partijen om te komen tot het gewenste energiesysteem en de bijbehorende infrastructuur tegen de laagste maatschappelijke kosten.

2.5 Het verkrijgen van draagvlak voor de toekomstige warmtevoorziening is van essentieel belang. Partijen spannen zich daarom in om te komen tot een gedragen en open communicatie rondom het toekomstige warmtenet. Dit heeft geleid tot een gezamenlijke communicatieplan, zie bijlage B.

2.6 Indien de uitkomst van de haalbaarheidsstudies zoals verwoord in artikel 2.2, 2.3 en 2.4 voor betrokken partijen naar ieders oordeel voldoende positief zijn, zullen Partijen nadere afspraken maken met betrekking tot de realisatie van het warmtenet in de gemeente Venlo.

2.7 Indien overgegaan wordt tot realisatie van het hiervoor genoemde warmtenet dienen de leveringszekerheid, dienstverlening en veiligheid van de warmtelevering te voldoen aan de gestelde eisen conform de Warmtewet en zijn minimaal vergelijkbaar met andere nutsvoorzieningen.

2.8 De Gemeente verleent zijn medewerking bij het vinden van de locaties en tracés voor de warmteleiding, het TEO-systeem (in- en uitlaat, leidingwerk, pompen, filters, wisselaars en regelkasten), technische ruimte en de warmte koude opslag (WKO).

2.9 Hagerhof-Oost vormt mogelijk een opmaat naar een groter duurzaam collectief warmtenet in Venlo. De gemeente is gestart in 2020 met het proces om te komen tot een transitievisie gebouwde omgeving 2.0, waarin het tijdspad voor het verduurzamen van de wijken wordt vastgelegd. De Partijen verkennen in dit proces de doorgroeimogelijkheden van het warmtenet naar omliggende wijken.

2.10 In een traject als deze om te komen tot warmtelevering en –benutting kan zich een aantal ontwikkelingen voordoen die een belemmering vormen voor feitelijke realisatie of voor een verantwoorde exploitatie van het warmtenet. Door het formeren van een projectteam en stuurgroep verplichten de Partijen zich vorenbedoelde ontwikkelingen in een zo vroeg mogelijk stadium te onderkennen zodat tijdig gezocht kan worden naar oplossingen.

Artikel 3: Inspanningsverplichting

3.1 De gemeente neemt de regierol op zich door het aanwijzen van een procesmanager voor de wijk Hagerhof-Oost en het opstellen van een uitvoeringsplan;

3.2 Indien de Rijksbijdrage Proeftuinen Aardgasvrije Wijken wordt toegekend (naar verwachting in oktober 2020), zal c.q. zullen:

3.2.1 De gemeente de Rijksbijdrage Proeftuinen Aardgasvrije Wijken aanwenden om voor alle partijen (particulieren bewoners, bewoners sociale huurwoningen en utiliteit) een technisch en financieel haalbare aardgasvrije warmtevoorziening te kunnen realiseren.

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

3.2.2 De gemeente een voorziening (duurzaamheidsloket) initiëren die het voor particuliere woningeigenaren van geheel gemeente Venlo mogelijk maakt om maatregelen te financieren die leiden tot een aardgasvrije warmtevoorziening.

3.2.3 De gemeente bedrijven in Hagerhof-Oost ondersteunen bij de overgang naar een aardgasvrije warmtevoorziening.

3.2.4 Woonwenz zich inspannen om haar 510 woningen in Hagerhof-oost uiterlijk in 2028 aardgasvrij van warmte te voorzien, indien technisch en financieel haalbaar.

3.2.5 Enexis zich binnen de wettelijke mogelijkheden inspannen om de proeftuin Gas(t)vrij Hagerhof-Oost te ondersteunen en waar mogelijk werkzaamheden combineren om maatschappelijke kosten te sparen.

3.2.6 De partijen benutten hierbij waar wenselijk en mogelijk – vanuit hun eigen verantwoordelijkheid- de kansen voor klimaatadaptatie en circulariteit.

40
—
42

Artikel 4: Stuurgroep, adviesrol Netbeheerder projectgroep

4.1 Partijen richten een stuurgroep op (hierna: “de Stuurgroep”). Partijen wijzen ieder een lid voor de Stuurgroep aan. Wethouder Duurzaamheid van de gemeente Venlo zal als voorzitter van de Stuurgroep optreden. De Stuurgroep vergadert ééns per vier maanden, of zoveel vaker als één van Partijen wenselijk of nodig vindt. In de Stuurgroep zal over en weer informatie worden verstrekt en onderlinge afstemming plaatsvinden. Na akkoord van alle Partijen kunnen ook derden, al dan niet tijdelijk, deelnemen aan vergaderingen van de Stuurgroep. Deze derden zullen geen stem hebben in de hiervoor bedoelde onderliggende afstemming.

De Netbeheerder zal daarnaast een adviesrol vervullen ten behoeve van de projectgroep die voor het Project is ingesteld. Daartoe zal de Netbeheerder eens per twee maanden, of zoveel vaker als één van de leden van de projectgroep of de Netbeheerder dat nodig vindt, een vergadering van de projectgroep bijwonen. Tijdens die vergadering zal over en weer informatie worden verstrekt en onderlinge afstemming plaatsvinden.

Artikel 5: Betrokkenheid bewoners en bedrijven

5.1 Partijen onderkennen het grote belang van de betrokkenheid van de bewoners en bedrijven in het proces (energietransitie, klimaatadaptatie en circulariteit) en achten het vanzelfsprekend om hen als partner hierin te betrekken.

Artikel 6: Looptijd

6.1 Deze intentieovereenkomst treedt in werking op de datum van ondertekening door Partijen en eindigt van rechtswege één jaar na ondertekening. Tijdens deze periode zal na de uitslag van de Rijksbijdrage Proeftuinen Aardgasvrije Wijken en van de uitkomsten van de business case de samenwerking tussen de Partijen nader worden geconcretiseerd, in de vorm van nadere overeenkomsten.

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

6.2 Partijen kunnen gezamenlijk besluiten de periode te verlengen. Hiertoe stellen zij een schriftelijke verlenging op voor een nader te bepalen periode.

Artikel 7: Uitgangspunten, rechten en verplichtingen

7.1 Met de ondertekening van deze intentieverklaring geven de partijen aan:

7.1.1 Kennis te hebben genomen van de aanvraag 'Proeftuin Aardgasvrije Wijk – Hagerhof Oost' en de beoogde rol van de partij bij een eventueel hieruit voortkomend uitvoeringsproject;

7.1.2 De intentie uit te spreken de business case voor de ontwikkeling van een gas(t)vrij Hagerhof Oost gezamenlijk met de overige partijen vorm te geven.

7.2 Partijen treden enkel en alleen naar buiten na onderlinge afstemming over de communicatie in de kopgroep Wijkaanpak.

7.3 Indien tussen Partijen een geschil ontstaat voortvloeiend uit deze overeenkomst, zijn Partijen verplicht te trachten door onderhandelingen tot overeenstemming te komen, alvorens het geschil aan de bevoegde rechter voor te leggen.

7.4 Op deze Intentieovereenkomst is het Nederlands recht van toepassing.

7.5 Alle geschillen, die ontstaan uit deze Intentieverklaring zullen worden voorgelegd aan de bevoegde rechter in Nederland.

Artikel 8: Kosten

8.1 Partijen dragen ieder hun eigen kosten die worden gemaakt ter uitvoering van deze overeenkomst, tenzij hierover andere schriftelijk afspraken worden gemaakt.

Artikel 9: Slotbepaling

9.1 In geval van beëindiging van deze intentieovereenkomst zijn partijen in geen enkel geval ten opzichte van elkaar tot enige schadevergoeding gehouden, in welke vorm dan ook. De terugtrekkende partij is wel gehouden bij te dragen in externe kosten waarvoor reeds voor de opzegging gezamenlijk goedkeuring is verleend en opdracht is gegeven. Partijen zijn ook in geen enkel geval verplicht om na beëindiging van deze intentieovereenkomst met elkaar door te onderhandelen over het sluiten van een samenwerkingsovereenkomst. De terugtrekkende partij stelt alle andere partijen hiervan zo snel mogelijk schriftelijk op de hoogte. Terugtrekking kan plaatsvinden zonder opgave van redenen.

9.2 De gemeente behoudt gedurende de looptijd van de intentieovereenkomst haar volledige publiekrechtelijke verantwoordelijkheid.

Venlo, 25 september 2020

Gemeente Venlo

Woonwenz

Enexis Netbeheer

Opdrachtgever Gemeente Venlo
Project Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Onderwerp Rolkeuze gemeente bij realisatie warmtenet
Datum 23 februari 2021

M. Pollux

F. van Engelen

T. van Dael

Bijlage C: Letter of Support Waterschap Limburg

42
—
42

atriensis

thuis in wonen